

ВІДДІЛ КОМПАРАТИВІСТИКИ

Порівняльні студії в Інституті літератури започатковані, зокрема, статтями О. Білецького “Шевченко і світова література” (1939), “Світове значення Івана Франка”, “Українська література серед інших літератур світу” (1958), монографіями Г. Вервеса “Адам Міцкевич в українській літературі” (1955), “Іван Франко і питання польсько-українських літературно-громадських взаємин” (1957), Н. Крутікової “Гоголь та українська література” (1957), О. Засенка “Марко Вовчок і зарубіжні літератури” (1959). Хоча відділу порівняльних досліджень в інституті тривалий час не існувало, проте його співробітники приділяли значну увагу компаративній проблематиці. Так з’явилися, зокрема, монографії В. Шевчука “Сучасні українсько-чехословацькі літературні зв’язки” (1963), Г. Вервеса “Максим Рильський у колі слов’янських поетів” (1972), “В інтернаціональних літературних зв’язках” (1983), Є. Шабліовського “Шевченко і російські революційні демократи” (1975), “Некрасов і українська література” (1971), Д. Чалого “Некрасов и украинская дооктябрьская поэзия” (1973), “Розвиток жанру епопеї в російській і українській літературах” (1980), Ю. Булаховської “Типологія польсько-російсько-українських літературних явищ 50 – 70-х рр.. ХХ ст.” (1982), Р. Радишевського “Іскри єднання. До питання про інтернаціональні мотиви творчості Лесі Українки” (1983), О. Пахльовської “Українсько-італійські літературні зв’язки XV – ХХ ст.”, (1990), Н. Овчаренко “Міфологема землі в канадській і українській прозі” (1996) та ін., колективні монографії “Історія українсько-російських літературних зв’язків” (у 2 томах, 1987), “Українська література в загальнослов’янському та світовому літературному контексті” (у 5 томах, 1988 – 1995).

Відділ компаративістики засновано 2002 року під керівництвом Дмитра Наливайка. Основні напрямки роботи відділу – дослідження зв’язків української літератури з

літературами інших народів; студії з порівняльної типології літературних явищ; організація і проведення міжнародних конференцій із компаративістики.

На базі відділу проведено 3 профільні конференції “Актуальні проблеми сучасної компаративістики” (грудень 2003, березень 2005, жовтень 2007), які об’єднали фахівців України та з-за кордону. 2005 р. започатковано неперіодичний збірник “Літературна компаративістика” (вийшло друком 4 випуски).

У відділі працювали доктори філологічних наук Тамара Денисова (підручник “Історія американської літератури ХХ сторіччя” (2002, 2014), збірник “Про літературу США. Вибрані статті українського американіста часів Незалежності” (2014), Елеонора Соловей (монографія “Невпізнаний гість: Доля і спадщина Володимира Свідзінського” (2006)).

Нині у відділі працюють доктори філологічних наук Дмитро Наливайко (збірники статей “Теорія літератури й компаративістика” (2006), “Компаративістика й історія літератури” (2007), монографія “Україна очима Заходу” (2008)), Тетяна Рязанцева (монографії “Змалювати думку... (Концептизм як напрям метафізичної поезії в літературі Європи доби Бароко)” (1999), “Бранець вічності: Аспекти поетичної творчості О. Стефановича” (2007), “Стихія в системі. Європейська метафізична поезія ХVІІ – першої пол. ХХ ст.: мотивно-тематичний комплекс, поетика, стилістика” (2014), Галина Сиваченко (монографія “Пророк не своєї вітчизни. Експатріантський “метароман” Володимира Винниченка: текст і контекст”, 2003), Тетяна Свербілова (“Українська драма 30-х рр. як модель масової культури та історія драматургії у постатях” (2007, у співавторстві з Л. Скориною), “Від модерну до авангарду: жанрово-стильова парадигма української драматургії першої третини ХХ століття” (2009; у співавторстві з Н. Малютіною й Л. Скориною), “Такі близькі, такі далекі... : (жанрові моделі української та російської драми від модерну до соцреалізму в аспекті порівняльної поетики)” (2011). У відділі також плідно працюють кандидати філологічних наук Ірина Арендаренко (Пупурс) (монографія “По дорозі й назустріч (англійська та українська романтичні поезії: порівняльна типологія і поетика)” (2004)), Олександр Брайко (“Проза Володимира Винниченка 1902 – 1910-х років: Проблеми поетики” (2011)), Олена Дубініна (“У межах чи поза межами? (Творчість Вільяма Стайрона в контексті художніх пошуків новітньої доби) (2011), Ігор Мельниченко (“Далека путь моя, та марний поклик...” (творчість Карла Гінка Махи в контексті чеського і європейського романтизму 20–40-х рр. ХІХ ст.)” (2003).

Ще будучи співробітниками відділу зарубіжної літератури, інститутські компаративісти опублікували колективну збірку статей “Українська література в системі літератур Європи і Америки (ХІХ – ХХ ст.)” (1997). Підсумками колективної роботи працівників новоствореного відділу стали монографія “Національні варіанти літературної компаративістики” (2009), тематичний збірник “Літературна компаративістика”, вип. ІV, присвячений проблемам імагології, антологія “Сучасна літературна компаративістика: Стратегії і методи” (2009). 2015 року відділ завершив роботу над плановою темою “Література в системі мистецтв”. Із 2016 р. функціонує у складі відділу теорії літератури й компаративістики як окремий сектор під керівництвом доктора філологічних наук, професора Галини Сиваченко. Науковці відділу працюють над індивідуальними темами. Г. Сиваченко досліджує еміграційну прозу В. Винниченка, О. Брайко – компаративні аспекти його ранньої прози, Т. Рязанцева – літературу фентезі, Т. Свербілова – постколоніальні й інтермедіальні аспекти новітньої російської й української літератури, І. Пупурс – орієнталізм у європейських літературах ХІХ ст., О. Дубініна – проблеми екранізації літературних творів, І. Мельниченко – іронічну парадигму чеської прози ХХ ст.

Галина Сиваченко, Олександр Брайко

